

โนรา : ราเชื่อนพราย - เหยียบลูกมะนาว

นายสุพัฒน์ นาคเสน

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานาฏยศิลป์ไทย ภาควิชานาฏยศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๓๕

ISBN : 974-635-581-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I17082730

NORA : RAMKIENPRAI - YEAPLOOKMANAO

Mr. Supat Narksen

**สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**
**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Thai Dance**

Department of Dance

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN : 974-635-581-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โดย

ภาควิชา

อาจารย์ที่ปรึกษา

โนรา : ราเมียนทราย-เหยียบลูกมะนาว

นายสุวัฒน์ นาคเสน

นาฏยศิลป์

รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์

บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์คึกเคซ กันตามระ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์สมโภชน์ เกตุแก้ว)

.....กรรมการ
(อาจารย์มาลินี งามวงศ์วาน)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ผู้พิมพ์ นาคเสน : โนรา : รำเขียนพราษ - เหยียบลูกมะนาว (NORA :
RAMKIENPRAI - YEAPLOOKMANAO) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ;
๒๘๖ หน้า. ISBN : 974-635-581-3

วิทยานิพนธ์เรื่องรำเขียนพราษ-เหยียบลูกมะนาว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา รูปแบบ ขั้นตอน การรำ บทบาท และความเชื่อ วิถีวิถีใช้การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์นายโรงโนรา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโนรา และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยในการเรียนรู้ การดู และการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง มีวิทยากรเป็นนายโรงโนรา ๕ ท่าน ตามความอาวุโส คือ พร่อม จำวัง เลื่อน ละอองแก้ว ยก ชูบัว (ศิลปินแห่งชาติ) ครั้น สงวนทอง กลิ่น พานรัตน์ ทั้งนี้เลือกจากผู้ที่เป็นหัวหน้าคณะโนรา สามารถสาธิตการรำได้ด้วยตนเอง ผ่านการประกอบพิธีกรรมครอบเทริด ผูกผ้าใหญ่อย่างถูกต้อง อายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและยอมรับกันโดยทั่วไป จากนั้นนำความรู้มาจัดโครงสร้างเปรียบเทียบเพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องและศึกษาสามัญลักษณะ

การรำเขียนพราษ-เหยียบลูกมะนาว เป็นการรำโนราที่เกี่ยวข้องกับการทำคุณไสย การรำชุดนี้ต้องแสดง โดยนายโรงโนรา และแสดงเฉพาะในการประชันโรงเท่านั้น การรำเริ่มด้วยรำเขียนพราษและจบด้วยรำเหยียบ ลูกมะนาว ในการรำนี้มีหมอบโรงเป็นผู้ช่วยด้านพิธีกรรม

ผลการศึกษาพบว่า การรำเขียนพราษ-เหยียบลูกมะนาว อาจแบ่งออกได้เป็น ๘ ขั้นตอน คือ พิธีกรรม ก่อนรำ การรำอวดความสามารถเฉพาะตัว การเรียกจิตวิญญาณของฝ่ายตรงข้าม การรำเข้าหาตัวพราษ การเขียน ตัวพราษ การรำเข้าหาลูกมะนาว การเหยียบลูกมะนาว และทำพิธีปลงอนิจจัง จากการเปรียบเทียบการรำของ นายโรงโนราทั้ง ๕ ท่าน พบว่า มี ๒ แนว แนวที่ ๑ คือ มีการรำอวดความสามารถเฉพาะตัวในช่วงต้นของ กระบวนรำเขียนพราษ หลังจากนั้นเป็นการรำพร้อมกับการบริการมคดาจนจบกระบวนรำ แนวที่ ๒ คือการรำ อวดความสามารถเฉพาะตัวสลับกับการรำพร้อมบริการมคดาไปโดยตลอด สำหรับความเชื่อที่สอดแทรกอยู่ใน การรำนี้พบว่า มีความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่ดัดแปลงมาจากคติในศาสนาพุทธ ฮินดู มุสลิม และการนับถือผี การแต่งกายของนายโรงโนราในการรำนี้เหมือนเครื่องแต่งกายของนายโรงโนราทั่วไป แต่โพกผ้าอันต์แทนการ สวมเทริด ส่วนหมอบโรงแต่งกายแบบพื้นบ้านธรรมดา

ปัจจุบันการรำเขียนพราษ-เหยียบลูกมะนาวหาดูได้ยากมาก เนื่องจากโนราประชันโรงที่สมบูรณ์แบบ ไม่ค่อยมีจัดเหมือนในอดีต ดังนั้นควรมีการศึกษา การบันทึก และการสืบทอดการรำอันศักดิ์สิทธิ์นี้ไว้เป็นสมบัติ ของโนราสืบไป

ภาควิชา นาฏยศิลป์
สาขาวิชา นาฏยศิลป์ไทย
ปีการศึกษา ๒๕๓๘

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

C880070 : MAJOR THAI DANCE

KEY WORD: NORA / RAMKIENPRAI / YEAPLOOKMANAO

SUPAT NARXSEN : NORA : RAMKIENPRAI-YEAPLOOKMANAO

THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SURAPONE VIRULRAK, Ph.D. 296 pp.

ISBN : 974-635-581-3

This thesis aims at studying the form, sequence, function and belief of Nora : ramkienprai-yeaplookmanao. The methodology is based upon related documents, interviewing important nora artists, nora scholars ; and from researcher's experience in learning, viewing, and training. Five nora artists were selected as resource persons based upon their qualifications as : 1. head of the troupe, 2. can demonstrate the dance by themselves, 3. being authorised to perform nora sacred rituals, 4. over 60 years old, and 5. being wellknown and recognised at large. Then all of the knowledges were structured and compared to cross check the correctness and to find the common characteristics.

Ramkienprai-yeaplookmanao is a dance piece related to black magic or super natural power. It must be performed by the head of the troupe at the nora competition only. The dance begins with ramkienprai and ends with ranyeaplookmanao. Mohkobrong or assistant is required for ritual activities.

The reseach finds that this dance piece can be devided into 8 consecutive parts. They are : 1. predance ritual, 2. dance showing one's expertise, 3. calling the spirit of the opposing party, 4. approaching the spirit, 5. whipping the spirit, 6. approaching lime fruits also represent that spirit, 7. stamping the lime fruits, and 8. purgation of the spirit.

Dance comparison of the five nora artist's finds two different patterns. First pattern starts with (a) dance showing one's expertise which is followed by (b) dance incorporated with spiritual invocation. Second pattern is the alternation between (a) and (b) in rapid succession. Pertaining to the belief in the dance, there are believes drawn from Buddhism, Hinduism, Islamism and Animism. Nora dancer dresses in traditional nora style but using a magic cloth to cover his head instead of the crown. His assistant dresses in tradition costume.

Today, very few ramkienprai-yeaplookmanao are seen because nora competition in full scale is rarely performed. Thus, there should be studying, recording, documenting, and disseminating this sacred dance as a treasure of nora in the future.

ภาควิชา..... นาฏยศิลป์.....

สาขาวิชา..... นาฏยศิลป์ไทย.....

ปีการศึกษา..... ๒๕๓๘.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นในการวิจัย และได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย และของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี จึงขอกราบขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย และมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ณ ที่นี้ด้วย

ในการนี้ โคร้ขอกราบขอบพระคุณคณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ อาจารย์ภาควิชานาฏยศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์สมโภช เกตุแก้ว ตลอดจนศิลปินท่านต่าง ๆ อาทิ นายโรงโนราหมอกบโรง ลูกคู่ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายโรงโนราที่เป็นวิทยากร ทั้ง ๕ ท่าน คือ โนราพร้อม จำวัง โนราเลื่อน ละอองแก้ว โนรายก ชูบัว ศิลปินแห่งชาติปี ๒๕๓๐ สาขาศิลปการแสดง (โนรา) โนราครั้น สงวนทอง โนราถื่น พานูร์ฉัน ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดและให้ความอนุเคราะห์เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง จึงโคร้ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ท้ายนี้ผู้วิจัยโคร้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และญาติพี่น้องครอบครัว "นาคเสน" ทุกคน ตลอดจน ครู-อาจารย์ และผู้ให้ความช่วยเหลือและผู้ที่ทำให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา อนึ่งหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้วิจัยโคร้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอนมาตั้งแต่ต้นถึงปัจจุบัน ตลอดจนครูโนราชองคณะต่าง ๆ ทุก ๆ ท่าน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่	
๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของวิจัย.....	๔
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย.....	๔
๑.๔ คำจำกัดความในการวิจัย.....	๕
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๖
๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๖
๒ การแสดงโนราในสังคมภาคใต้.....	๗
๒.๑ การแสดงโนราเพื่อประกอบพิธีกรรม.....	๘
๒.๑.๑ รูปแบบของโนราโรงครู.....	๘
๒.๑.๒ วัตถุประสงค์ของโนราโรงครู.....	๑๐
๒.๑.๓ ขั้นตอนการประกอบพิธีโนราโรงครูเพื่อครอบเทริด หรือผูกผ้าใหญ่.....	๑๔
๒.๑.๔ พิธีกรรมย่อยในโนราโรงครู.....	๒๖
๒.๒ การแสดงโนราเพื่อความบันเทิง.....	๒๘
๒.๒.๑ การแสดงโนราโรงเดี่ยว.....	๒๘
๒.๒.๒ การแสดงโนราประชันโรง.....	๒๑
๒.๒.๒.๑ ธรรมเนียมวิธีการปฏิบัติในการแสดงโนราประชันโรง.....	๓๒
๒.๒.๒.๒ รางวัลของการประชันโรง.....	๓๔
๒.๒.๒.๓ การรับโนราเพื่อการประชันโรง.....	๓๔
๒.๒.๒.๔ ขั้นตอนการแสดงโนราประชันโรง.....	๓๕

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
๓ องค์ประกอบของการรำเชียนพราย-เหยียบลูกมะนาว.....	๔๗
๓.๑ เครื่องแต่งกาย.....	๔๗
๓.๑.๑ ด้านานเครื่องแต่งกายโนรา.....	๔๗
๓.๑.๒ เครื่องแต่งกายของนายโรงโนราหรือโนราใหญ่ในปัจจุบัน.....	๕๐
๓.๒ ลักษณะการแต่งกาย.....	๕๔
๓.๒.๑ การแต่งกายของนายโรงโนราหรือโนราใหญ่ใน การรำเชียนพราย-เหยียบลูกมะนาว.....	๕๔
๓.๒.๒ การแต่งกายของหมอกบโรง.....	๕๕
๓.๓ เครื่องดนตรีและทำนองเพลง.....	๖๕
๓.๓.๑ เครื่องดนตรี.....	๖๕
๓.๓.๒ ทำนองเพลง.....	๖๗
๓.๔ บุคคลที่เกี่ยวข้อง.....	๖๕
๓.๔.๑ หมอกบโรง.....	๗๐
๓.๔.๒ ลูกคู่.....	๗๓
๓.๔.๓ โนราคนอื่น ๆ	๗๔
๓.๕ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการรำ.....	๗๔
๓.๕.๑ ไม้หวายเชียนพราย.....	๗๕
๓.๕.๑.๑ วิธีการลงอักขระเลขยันต์บนไม้หวายเชียนพราย.....	๗๕
๓.๕.๑.๒ วิธีการจับไม้หวายเชียนพรายในการรำ.....	๗๗
๓.๕.๒ คัวพราย.....	๘๖
๓.๕.๒.๑ ขั้นตอนการทำคัวพราย.....	๘๗
๓.๕.๓ ลูกมะนาว.....	๑๐๐
๓.๕.๔ หม้อน้ำมนตร์.....	๑๐๒
๓.๖ ลักษณะการใช้พื้นที่.....	๑๐๔
๓.๖.๑ การใช้พื้นที่ในส่วนของผู้รำ.....	๑๐๔
๓.๖.๒ การใช้พื้นที่ในส่วนของลูกคู่.....	๑๐๕

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
๔ ความเชื่อที่ปรากฏในการรำเขียนทราย-เหยียบลูกมะนาว.....	๑๐๕
๔.๑ ความเชื่อทางไสยศาสตร์.....	๑๑๑
๔.๑.๑ ความเชื่อเรื่องเมตตามหานิยม.....	๑๑๒
๔.๑.๒ ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง.....	๑๑๒
๔.๑.๓ ความเชื่อเรื่องเวทมนต์คาถาอาคม.....	๑๑๓
๔.๑.๔ ความเชื่อเรื่องการลงอักขระเลขยันต์.....	๑๑๔
๔.๑.๕ ความเชื่อเรื่องคุณไสย.....	๑๑๕
๔.๑.๖ ความเชื่อเรื่องการป้องกันคุณไสย.....	๑๒๐
๔.๒ ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณและภูตผีปีศาจ.....	๑๒๑
๔.๒.๑ ความเชื่อเรื่องวิญญาณ.....	๑๒๑
๔.๒.๒ ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ.....	๑๒๒
๔.๒.๒.๑ ชิน.....	๑๒๒
๔.๒.๒.๒ ทรายนางตานี.....	๑๒๔
๔.๓ ความเชื่อเกี่ยวกับคติทางศาสนา.....	๑๒๔
๔.๓.๑ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม.....	๑๒๔
๔.๓.๒ ความเชื่อเรื่องพุทธคุณมากกว่าพระธรรมคุณ.....	๑๒๕
๔.๔ ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้น้ำในพิธีทางไสยศาสตร์.....	๑๒๕
๔.๔.๑ การใช้น้ำที่เกี่ยวกับการทำคุณไสย.....	๑๒๕
๔.๔.๒ การใช้น้ำที่เกี่ยวกับด้านเมตตามหานิยม.....	๑๒๖
๔.๕ ความเชื่อเกี่ยวกับไม้หวายเขียนทราย.....	๑๒๖
๕ การรำเขียนทราย-เหยียบลูกมะนาว.....	๑๒๘
๕.๑ กิจกรรมก่อนการรำ.....	๑๒๘
๕.๑.๑ การแต่งหน้า.....	๑๒๙
๕.๑.๒ การแต่งตัว.....	๑๓๑
๕.๑.๓ พิธีบูรพาภิ.....	๑๓๔
๕.๑.๔ พิธีกันตัว.....	๑๓๕
๕.๑.๕ พิธีปลุกตัว.....	๑๔๑

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

๕.๒	กิจกรรมขณะออกเรือ.....	๑๔๓
๕.๒.๑	กระบวนเรือเขื่อนทราย.....	๑๔๔
๕.๒.๒	กระบวนเรือเหยียบลูกมะนาว.....	๒๐๘
๕.๓	กิจกรรมหลังจบการเรือ.....	๒๑๕
๖	เปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการเรือเขื่อนทราย-เหยียบลูกมะนาว.....	๒๑๘
๖.๑	ลำดับขั้นตอนการเรือเขื่อนทราย-เหยียบลูกมะนาวของนายโรงโนรา ๕ ท่าน..	๒๑๘
๖.๑.๑	โนราพร้อม จำรัส.....	๒๑๘
๖.๑.๒	โนราเดือน ตะอองแก้ว.....	๒๒๑
๖.๑.๓	โนราชก ชูบัว.....	๒๒๒
๖.๑.๔	โนราครั้น สวงทอง.....	๒๒๔
๖.๑.๕	โนราภักดิ์ พานูรัตน์.....	๒๒๖
๖.๒	เปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการเรือเขื่อนทราย-เหยียบลูกมะนาว.....	๒๒๗
๖.๒.๑	เปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการเรือเขื่อนทราย.....	๒๒๘
๖.๒.๒	เปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการเรือเหยียบลูกมะนาว.....	๒๓๕
๖.๓	สรุปผลการเปรียบเทียบลำดับขั้นตอนการเรือเขื่อนทราย-เหยียบลูกมะนาว....	๒๓๘
๗	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๒๔๕
๗.๑	บทสรุป.....	๒๔๕
๗.๒	ข้อเสนอแนะ.....	๒๕๑
รายการอ้างอิง.....		๒๕๒
ภาคผนวก.....		๒๕๕
ภาคผนวก ก.	ภาพเครื่องแต่งกายของโนรา.....	๒๕๖
ภาคผนวก ข.	ประวัติชีวิตและผลงานของนายโรงโนรา ๕ ท่าน.....	๒๖๘
ภาคผนวก ค.	๒๘๐
ประวัติผู้วิจัย.....		๒๘๖

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

๑	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑ ของการรำเขียนพราय.....	๒๒๘
๒	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๒ ของการรำเขียนพราय.....	๒๒๘
๓	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๓ ของการรำเขียนพราय.....	๒๒๘
๔	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๔ ของการรำเขียนพราय.....	๒๒๘
๕	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๕ ของการรำเขียนพราय.....	๒๓๐
๖	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๖ ของการรำเขียนพราय.....	๒๓๐
๗	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๗ ของการรำเขียนพราय.....	๒๓๑
๘	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๘ ของการรำเขียนพราय.....	๒๓๑
๙	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๙ ของการรำเขียนพราय.....	๒๓๒
๑๐	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑๐ ของการรำเขียนพราय.....	๒๓๒
๑๑	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑๑ ของการรำเขียนพราय.....	๒๓๓
๑๒	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑๒ ของการรำเขียนพราय.....	๒๓๓
๑๓	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑๓ ของการรำเขียนพราय.....	๒๓๔
๑๔	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑๔ ของการรำเขียนพราय.....	๒๓๔
๑๕	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๑ ของการรำเหยียบลูกมะนาว	๒๓๕
๑๖	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๒ ของการรำเหยียบลูกมะนาว.....	๒๓๕
๑๗	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๓ ของการรำเหยียบลูกมะนาว.....	๒๓๖
๑๘	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๔ ของการรำเหยียบลูกมะนาว.....	๒๓๖
๑๙	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๕ ของการรำเหยียบลูกมะนาว.....	๒๓๗
๒๐	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๖ ของการรำเหยียบลูกมะนาว.....	๒๓๗
๒๑	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๗ ของการรำเหยียบลูกมะนาว.....	๒๓๘
๒๒	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๘ ของการรำเหยียบลูกมะนาว.....	๒๓๘
๒๓	แสดงลำดับขั้นตอนที่ ๙ ของการรำเหยียบลูกมะนาว.....	๒๓๙

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

๑ ภาพแสดงลักษณะการแต่งกายแบบ “เครื่องคัน” ของนายโรงโนราหรือโนราใหญ่ ในปัจจุบัน.....	๕๗
๒ ภาพแสดงการแต่งกายของนายโรงโนราหรือโนราใหญ่ใน การรำเขียนพราศ-เหยียบตุกมะนาว.....	๕๘
๓ ภาพแสดงการแต่งกายแบบนุ่งผ้าเถือชาย.....	๖๐
๔ ภาพแสดงการแต่งกายแบบนุ่งผ้าโจงกระเบน.....	๖๒
๕ ภาพแสดงการแต่งกายแบบนุ่งขาวห่มขาว.....	๖๔
๖ ภาพแสดงเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงโนรา.....	๖๕
๗ ภาพแสดงลักษณะไม้หวายเขียนพราศที่ใช้เชือกสกัดตลอดทั้งอัน.....	๗๗
๘ ภาพแสดงการจับไม้หวายเขียนพราศลักษณะที่ ๑	๘๐
๙ ภาพแสดงการจับไม้หวายเขียนพราศลักษณะที่ ๒	๘๑
๑๐ ภาพแสดงการจับไม้หวายเขียนพราศลักษณะที่ ๓	๘๒
๑๑ ภาพแสดงการจับไม้หวายเขียนพราศลักษณะที่ ๔ (วิธีที่ ๑)	๘๓
๑๒ ภาพแสดงการจับไม้หวายเขียนพราศลักษณะที่ ๔ (วิธีที่ ๒)	๘๔
๑๓ ภาพแสดงการจับไม้หวายเขียนพราศลักษณะที่ ๕	๘๕
๑๔ ภาพแสดงลักษณะของตัวพราศที่ตราสังเรียบร้อยแล้ว.....	๘๘
๑๕ ภาพแสดงลักษณะตัวพราศ.....	๘๘
๑๖ ภาพแสดงหม้อน้ำมนตร์ และใบเฉียงพราศที่ใช้ประพรม.....	๑๐๔
๑๗ ภาพแสดงลักษณะการเขียนอักษรและตัวยันต์บนใบหน้าให้พิธีพราศ.....	๑๓๖
๑๘ ภาพแสดงการเดินเวียนโรง.....	๑๔๖
๑๙ ภาพแสดงการนั่งพนักรให้หม้อท่าพิธี.....	๑๔๗
๒๐ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (ท่าที่ ๑) ท่าพรหม.....	๑๕๑
๒๑ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (ท่าที่ ๒).....	๑๕๓
๒๒ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (ท่าที่ ๓).....	๑๕๔
๒๓ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (ท่าที่ ๔).....	๑๕๖
๒๔ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (ท่าที่ ๕).....	๑๕๘

สารบัญญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่

๒๕ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (ท่าที่ ๖).....	๑๕๕
๒๖ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (ท่าที่ ๗).....	๑๖๑
๒๗ ภาพแสดงท่ารำขนาดช้า (ท่านั่ง).....	๑๖๓
๒๘ ภาพแสดงท่ารำขนาดช้า (ท่ายืน).....	๑๖๕
๒๙ ภาพแสดงท่ารำขนาดช้า (ท่ายืน ๒).....	๑๖๗
๓๐ ภาพแสดงท่ารำขนาดเร็ว.....	๑๖๘
๓๑ ภาพแสดงท่ารำอย่างสามชุก (ท่าที่ ๑).....	๑๖๙
๓๒ ภาพแสดงท่ารำอย่างสามชุก (ท่าที่ ๒).....	๑๗๑
๓๓ ภาพแสดงท่ารำอย่างสามชุก (ท่าที่ ๓).....	๑๗๒
๓๔ ภาพแสดงท่ารำเรียกจิตวิญญาณ (ครั้งที่ ๑).....	๑๗๔
๓๕ ภาพแสดงท่ารำเรียกจิตวิญญาณ (ครั้งที่ ๑/๑).....	๑๗๖
๓๖ ภาพแสดงท่ารำเรียกจิตวิญญาณ (ครั้งที่ ๒).....	๑๗๘
๓๗ ภาพแสดงท่ารำเรียกจิตวิญญาณ (ครั้งที่ ๒/๑).....	๑๗๙
๓๘ ภาพแสดงท่ารำเรียกจิตวิญญาณ (ครั้งที่ ๓).....	๑๘๐
๓๙ ภาพแสดงท่ารำเรียกจิตวิญญาณ (ครั้งที่ ๓/๑).....	๑๘๑
๔๐ ภาพแสดงท่ารำเขียนตัวพราศ.....	๑๘๒
๔๑ ภาพแสดงการทอโรง.....	๑๘๔
๔๒ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (เที้ยวที่ ๒) ท่าที่ ๑	๑๘๕
๔๓ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (เที้ยวที่ ๒) ท่าที่ ๒ ท่าไทรทองห้อย.....	๑๘๗
๔๔ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (เที้ยวที่ ๒) ท่าที่ ๓	๑๘๘
๔๕ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (เที้ยวที่ ๒) ท่าที่ ๔	๑๙๐
๔๖ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (เที้ยวที่ ๒) ท่าที่ ๕	๑๙๒
๔๗ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (เที้ยวที่ ๒) ท่าที่ ๖	๑๙๔
๔๘ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (เที้ยวที่ ๓) ท่าที่ ๑ ท่าโค้งศร	๑๙๖
๔๙ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (เที้ยวที่ ๓) ท่าที่ ๒	๑๙๘
๕๐ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (เที้ยวที่ ๓) ท่าที่ ๓	๒๐๐
๕๑ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (เที้ยวที่ ๓) ท่าที่ ๔	๒๐๒

สารบัญภาพ (ต่อ)

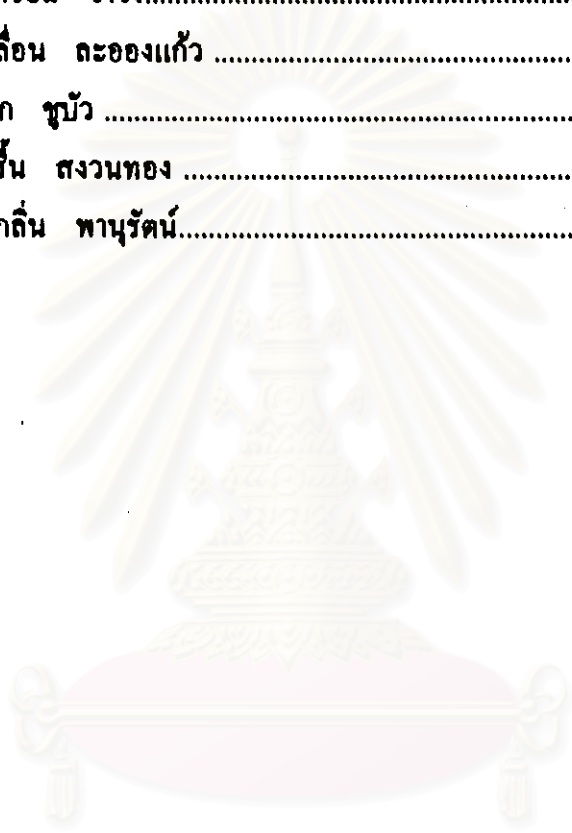
ภาพที่	หน้า
๕๒ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (เที่ยวที่ ๓) ท่าที่ ๕	๒๐๔
๕๓ ภาพแสดงท่ารำเพลงโค (เที่ยวที่ ๓) ท่าที่ ๖	๒๐๕
๕๔ ภาพแสดงการยืนบังสุกุล	๒๐๗
๕๕ ภาพแสดงท่ารำเหยียบตุกมะนาว	๒๑๐
๕๖ ภาพแสดงการท่องโรง (ไม่มีอุปกรณ์ประกอบ)	๒๑๑
๕๗ ภาพแสดงท่ารำซัดตุกมะนาว	๒๑๒
๕๘ เทร็ด	๒๕๖
๕๙ กลุ่มโหล่หรือสายบ่า หรือแผงบ่า	๒๕๗
๖๐ ปิ้งคอ หรือบังคอ	๒๕๗
๖๑ รอบอก หรือพานโครง	๒๕๘
๖๒ สังกวาล หรือสายพาด และปีกนก آهن	๒๕๘
๖๓ สายคอ หรือทับทรวง	๒๕๙
๖๔ ปิ่นหมั่งหรือปิ่นหง และสายรัดประคด	๒๖๐
๖๕ ปีกนก آهن	๒๖๐
๖๖ ทับทรวงหรือหัวอ๊ก	๒๖๑
๖๗ ประจ่ายามหรือจ่ายาม	๒๖๑
๖๘ กำไลคั้นแขนและกำไลปลายแขน	๒๖๒
๖๙ เต็บ	๒๖๒
๗๐ กำไลข้อมือ หรือกำไลมุข	๒๖๓
๗๑ หน้าผ้าและผ้าห้อย	๒๖๔
๗๒ ผ้าถุงหรือผ้าขาว	๒๖๔
๗๓ รัศตะโทกหรือปัดโทก หรือบังตะโทก	๒๖๕
๗๔ หางหงส์หรือปีก	๒๖๕
๗๕ สนับเพลา หรือเหน็บเพลา	๒๖๖
๗๖ ผ้ายันต์ที่เขียนเป็นรูปนางรำ	๒๖๗

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่

๑๗	ผ้ายันต์ที่เขียนเป็นรูปราชสีห์และอักขระเลขยันต์.....	๒๖๘
๑๘	ภาพโนราพร้อม ขำวัง.....	๒๖๙
๑๙	ภาพโนราเล่น ตะอองแก้ว	๒๗๕
๔๐	ภาพโนรายก ขูบัว	๒๘๐
๔๑	ภาพโนราครั้น ตวงทอง	๒๘๔
๔๒	ภาพโนรากลั่น พานูรัตน์.....	๒๘๖

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผังแสดงการใช้พื้นที่

๑๐๖

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย